

Identifying and Prioritizing the Environmental Factors Affecting the Development of Entrepreneurial Components among Rural Farmers: the Case study of Sardouyeh District, Jiroft County

AliAkbar Anabestani ¹ , Seyyed Reza Hoseini Kahnouj ²

1. (Corresponding Author) *Department of Human Geography & Spatial Planning, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran*

E-mail: a_anabestani@sbu.ac.ir

2. *Department of Geography & Rural Planning, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran*

E-mail: hosainiKahnouj@gmail.com

ARTICLE INFO

Article type:

Research Paper

Article History:

Received:

30 December 2023

Received in revised form:

26 February 2024

Accepted:

3 April 2024

Available online:

11 May 2024

Keywords:

*Environmental Factors,
Rural Entrepreneurship,
Grey Relation Analysis,
Merging Technique.*

ABSTRACT

Rural entrepreneurship means creating a new activity that introduces a new product or service or creates a new market and uses new technology in the rural environment. The importance of the term entrepreneurship and the environmental factors affecting it is so much that during the last two decades, it has become a very important topic for thinkers and researchers, so some have named this period the age of entrepreneurship. The present research aims to analyze the levels of rural areas' enjoyment of environmental factors affecting the development of agricultural entrepreneurial components. The research methodology is practical in terms of purpose. The area under study in this research is the residents of villages with more than 50 households in Sardoiyeh. The research unit is business owners and successful innovators in the agricultural sector. Were selected and the questionnaire was distributed among them. The results obtained using grey TOPSIS and fuzzy TOPSIS models showed the combination of these two models in the integration technique; The studied villages are at different levels in terms of prioritization of environmental factors affecting the development of entrepreneurship components, among which, Kohnouj Sadat village (1.16) and Dareh Rood village (2.5) are at high levels of prosperity and Grikan village (9.5) and Daulatabad village (5.5) 8/66 have the lowest level.

Citation: Anabestani, A. A., & Hoseini Kahnouj, S. R. (2024). Identifying and Prioritizing the Environmental Factors Affecting the Development of Entrepreneurial Components among Rural Farmers: the Case study of Sardouyeh District, Jiroft County. *Journal of Geography and Spatial Development*, 1 (1), 65-81.

 <http://doi.org/10.22098/gsd.2024.2986>

© The Author (s)

This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Publisher: University of Mohaghegh Ardabili

Extended Abstract

Introduction

Each of the above-mentioned studies has presented its own view and theoretical framework toward effective environmental factors; sometimes some factors have been considered as superior and they have been merely studied from one dimension regardless the internal and external barriers. As it was mentioned before, various factors contribute, and in the present study we have tried to investigate the effective environmental factors in rural district of Sardouyeh in the Jiroft County, regarding the fact that this city as one of the agricultural poles having necessary potentials, can be able to provide the ground for entrepreneurship. Actually, the biggest challenge in this regard is recognizing the factors making an entrepreneurship successful. Therefore, the present study is going to evaluate the effectiveness coefficient of environmental factors on entrepreneurial traits.

Methodology

The methodology of the present study is descriptive-analytic and applied with regard to the purpose. The study case of this research includes the inhabitants of the villages with more than 50 households located in Sardouyeh rural district in the Jiroft County; the research units are business owners and successful innovators in agriculture, among whom 50 people were selected randomly as the sample, and the questionnaires were distributed among them. In the present study efforts have been made to investigate the external (environmental) factors and present solutions for developing entrepreneurship. It requires collecting and categorizing the environmental factors and components affecting the development of entrepreneurship which has been achieved by literature review. In the first phase of collecting data and information, we used library review (using books and articles) in the second phase of data collecting, we tried to gain the opinions of entrepreneurs in agriculture toward the environmental factors by designing appropriate questions. In order to calculate the validity of the questionnaire face validity method was used. Once the

validity of questionnaire was confirmed by people with experience in entrepreneurship, data was collected from the sample.

Results and discussion

It is possible that the rural areas get different rankings in different techniques. Such that according to fuzzy TOPSIS model, an area gets ranking 1, and gets ranking 3 in VIKOR method. In this case to eliminate the differences and for a consensus in rankings we can use a merging method like ranking averages, vector method, or Copeland method. In this stage we should come to consensus according three prioritizing strategies. Then the rankings of the relevant indices are obtained by the three methods, then the results of three methods are merged and the average is calculated for each area. Finally, the areas are ranked based on the results of the merging method and the final rank is obtained. According of research finding, the villages in Sardouyeh rural district are at different levels, among which Kahnouj Sadat (1.16), and Dareh Roud (2.5) are at the highest level; and Pol-Piran (7.66), Dowlat Abad (8.66), and Garikan (9.5) are the most deprived areas.

Conclusion

In the present study, we prioritized the villages in Sardouyeh rural district with regard to environmental indices affecting entrepreneurship development. For this purpose, we used 4 main indices, 8 sub-indices, and 31 items which were studied by distributing questionnaires with Likert scale among 50 people in this district. The results obtained from fuzzy TOPSIS model indicates well that all the villages are at levels lower than appropriate level. With regard to effective environmental factors, Kahnouj Sadat with the score of 0.338 is at the first place, Dahane Zourak with the score of 0.322 is in the second place; and Seyf Abad and Garikan are in the last places. In grey calculations, like fuzzy TOPSIS model, the closer the dedicated value to 1, its spatial distribution is more favorable. With regard to environmental factors affecting people's cognition, Nahr Kamal with the score of 0.680, is in the first place and Kahnouj Sadat with the score of 0.664 is in the second place; while Pol-Piran and Dahaneh-Zourak

is in the last place. In this regard in order to promote entrepreneurship capacities and achieve sustainable development, the following suggestions are presented:

- ❖ Capacitating and preparing appropriate grounds for entrepreneurship in rural areas.
- ❖ Identifying strengths and weaknesses of the villages to exploit the rural areas optimally and appropriately.
- ❖ Making the rural environment interesting by purposeful development of spaces and operations in the villages.
- ❖ Creating centers for accessing experienced entrepreneurs.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

تحلیل سطوح برخورداری مناطق روستایی از عوامل محیطی مؤثر بر توسعه مؤلفه‌های کارآفرینانه کشاورزی مطالعه موردی: بخش ساردوئیه شهرستان جیرفت

علی اکبر عنابستانی^۱ , سیدرضا حسینی کهنوج^۲

۱- نویسنده مسئول، گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. Email: a_anabestani@sbu.ac.ir

۲- گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران. Email: hosainiKahnouj@gmail.com

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۲/۱۰/۰۹

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۲/۱۲/۰۷

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۰۱/۱۵

تاریخ چاپ:

۱۴۰۳/۰۲/۲۲

واژگان کلیدی:

عوامل محیطی،
کارآفرینی روستایی،
تحلیل رابطه خاکستری،
تکنیک ادغام.

کارآفرینی روستایی عبارت است از ایجاد فعالیتی جدید که تولیدی تازه یا خدماتی جدید را معرفی کند و یا بازار جدیدی را به وجود آورد و از تکنولوژی جدید در محیط روستایی استفاده کند. اهمیت واژه کارآفرینی و عوامل محیطی تأثیرگذار بر آن به حدی است که طی دو دهه اخیر، تبدیل به یک موضوع بسیار مهم نزد اندیشمندان و محققین شده است به طوری که برخی این دوره را عصر کارآفرینی نام‌گذاری کرده‌اند. هدف پژوهش حاضر، تحلیل سطوح برخورداری مناطق روستایی از عوامل محیطی مؤثر بر توسعه مؤلفه‌های کارآفرینانه کشاورزی است. روش‌شناسی پژوهش از جهت هدف کاربردی است. منطقه مورد مطالعه در این تحقیق ساکنان روستاهای بالای ۵۰ خانوار در بخش ساردوئیه و واحد تحقیق صاحبان کسب‌وکار و نوآوران موفق بخش کشاورزی می‌باشند ملاک انتخاب جامعه نمونه، افرادی بود که با چالش‌های توسعه کارآفرینی درگیر بوده که از این تعداد ۵۰ نفر به‌عنوان نمونه آماری و به‌صورت تصادفی انتخاب شدند و پرسشنامه در بین آن‌ها توزیع گردید. نتایج به‌دست‌آمده با استفاده از مدل‌های تاپسیس خاکستری و تاپسیس فازی ترکیب این دو مدل در تکنیک ادغام نشان داد؛ دهستان‌های مورد مطالعه در سطوح مختلفی از لحاظ اولویت‌بندی عوامل محیطی اثرگذار بر توسعه مؤلفه‌های کارآفرینی قرار گرفته‌اند که در این بین، دهستان کهنوج سادات (۱/۱۶) و دره رود (۲/۵) در سطوح بالای برخورداری و دهستان‌های گریکان (۹/۵) و دولت‌آباد (۸/۶۶) از پایین‌ترین سطح برخوردارند.

استناد: عنابستانی، علی اکبر و حسینی کهنوج، سیدرضا. (۱۴۰۳). تحلیل سطوح برخورداری مناطق روستایی از عوامل محیطی مؤثر بر توسعه مؤلفه‌های کارآفرینانه کشاورزی مطالعه موردی: بخش ساردوئیه شهرستان جیرفت. *مجله جغرافیا و توسعه فضایی*، ۱(۱)، ۸۱-۶۵.

 <http://doi.org/10.22098/gsd.2024.2986>

مقدمه

کارآفرینی روستایی عبارت است از ایجاد فعالیتی جدید که تولیدی تازه یا خدماتی جدید را معرفی کند و یا بازار جدیدی را به وجود آورد و از تکنولوژی جدید در محیط روستایی استفاده کند (Heriot, 2000: 2). کارآفرینی به‌مثابه راهبردی برای تنوع و ایجاد فرصت‌های وسیع شغلی تلقی می‌شود؛ به‌گونه‌ای که سیاستمداران آن را به‌عنوان راه‌حل کلیدی جلوگیری از آشفته‌گی روستایی شناخته، روستائیان آن را به‌عنوان ابزاری برای بهبود درآمدهای خود در نظر می‌گیرند و زنان آن را به‌عنوان امکان کار در مجاورت منزل خود تلقی می‌کنند که استقلال، عدم وابستگی و کاهش نیاز شدید آنان را به حمایت‌های جامعه موجب می‌شود. در حقیقت، برای تمامی این گروه‌ها، ایجاد کارآفرینی و اشتغال، وسیله‌ای برای بهبود کیفیت زندگی افراد، خانواده‌ها و اجتماعات موردنظر می‌باشد که نتیجه تعامل آن ایجاد محیط و اقتصاد سالم است (پاسبان، ۱۳۸۳: ۲۸۱). اهمیت این واژه به حدی است که طی دو دهه اخیر، کارآفرینی تبدیل به یک موضوع اجتماعی - اقتصادی (fayolle & gaily, 2008: 572) و زمینه‌ساز ایجاد مشاغل نوین برای ادامه حیات در بسیاری از روستاها شده است (Dahlstrand, 2007: 357) و از این لحاظ که منجر به افزایش کارایی اقتصادی می‌شود و زمینه نوآوری، بازاریابی و تولید را ایجاد می‌کند و وضعیت اشتغال را بهبود می‌بخشد، بسیار ضروری به نظر می‌رسد (shane & venkataraman, 2002). به خاطر همین اثرات مثبت در طی دهه گذشته بسیاری از کشورهای درحال توسعه از جمله ایران به کارآفرینی به‌عنوان یک‌راه حل اساسی بالقوه برای مشکلات گوناگون پیشروی کشور از جمله عدم کارایی در اقتصاد، افزایش نرخ بیکاری و ... توجه جدی مبذول داشته‌اند (کریمی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۲۵). تقویت مؤلفه‌های کارآفرینی و ایجاد بستر مناسب برای توسعه آن، از ابزار پیشرفت کشورها، به‌ویژه کشورهای درحال توسعه است. بر اساس بیانیه جهانی کارآفرینی، همبستگی زیادی میان رشد اقتصاد و سطح فعالیت کارآفرینی ملی وجود دارد. در هر کشوری کارآفرینان به‌صورت بالقوه وجود دارد و باید تلاش شود که توانایی‌های آنان بیشتر شده و مهم‌تر از همه، ساختارهای موجود اجازه دهد که کارآفرینان ابزار وجود کنند (نجفی کانی و همکاران، ۱۳۹۴: ۳۸). به عبارتی، کارآفرینان نقشی کلیدی در توسعه اقتصادی و تحولات اجتماعی دارند و به‌عنوان عناصر اصلی در تسریع توسعه کشورهای درحال توسعه و در تجدید حیات و استمرار توسعه کشورهای صنعتی موردتوجه بوده‌اند. به دلیل نقش و جایگاه ویژه آن‌ها در روند توسعه و رشد اقتصادی، بسیاری از دولت‌ها در کشورهای توسعه‌یافته و درحال توسعه تلاش می‌کنند با حداکثر امکانات و به راهبردی از دستاوردهای پژوهشی، شمار هر چه بیشتری از جامعه را که دارای ویژگی‌های کارآفرینی هستند، به آموزش در جهت کارآفرینی و فعالیت‌های کارآفرینانه تشویق و هدایت کنند (قوامی و همکار، ۱۳۸۷: ۱۲). کارآفرینان برای دستیابی به موفقیت پیوسته در تلاش برای تبدیل رؤیایا و ایده‌های خلاقانه خود به حقیقت هستند. اما کارآفرینی موفق، بیش از آنکه یک فعالیت اقتصادی باشد، نوعی هنر بوده و این در حالی است که تعریف این فعالیت هنری بر اساس روش‌های موجود یا اثرهای محیطی کار بسیار دشوار بوده و عنصر اصلی این معضل، ریشه در شرایط ناملموس کارآفرینی موفق دارد (Sarah & Alistair, 1999: 115) اما آنچه مسلم است اینکه برای موفقیت، فرد باید صفت‌ها و مهارت‌های فردی مختلفی را دارا باشد. اما چنانچه تمامی شرایط و عوامل فردی هم مساعد باشد، موفقیت حاصل نخواهد شد مگر آنکه عوامل محیطی به شکل مطلوبی فراهم شوند (رازقندی، ۱۳۸۸: ۴۰). به عبارتی، توسعه عوامل مؤثر بر کارآفرینی (بالاًخص کارآفرینی کشاورزی) متناسب با برخورداری مکان‌ها و فراهم بودن ظرفیت‌های لازم امکان‌پذیر است؛ زیرا نبود ظرفیت‌های لازم در برخی از مناطق، امکان شکل‌گیری روحیه و انگیزه کارآفرینی را فراهم نمی‌سازد. این امر به‌ویژه در مناطق روستایی اهمیت بیشتری دارد؛ به همین دلیل، بررسی میزان برخورداری مناطق روستایی از ظرفیت‌های لازم در

همه ابعاد در کنار شعار زیبای "کارآفرینی روستایی" بسیار ضروری بوده و از گام‌های اولیه شروع کارآفرینی است. برای این منظور به بررسی ظرفیت‌های کارآفرینی در مناطق روستایی بخش سردوئیه در شهرستان جیرفت پرداخته شده است. با عنایت به جوان بودن جمعیت روستایی بخش سردوئیه و ضرورت ایجاد اشتغال برای این جمعیت جوان و تنوع بخشی به فعالیت‌های اقتصادی، ضرورت توسعه کارآفرینی بیش از پیش احساس می‌شود. به علاوه جوامع روستایی به نوعی با معضل بیکاری دست به گریبان هستند و ابعاد این معضل، بخش‌های اقتصادی، اجتماعی و حتی سیاسی را متأثر ساخته است و این معضل به عنوان یکی از مهم‌ترین مشکلات اقتصادی و اجتماعی روستاهای بخش سردوئیه است که رفع این مشکل تا حدود بسیار زیادی به ارزیابی ظرفیت‌های تقویت و توسعه کارآفرینی و موفقیت کارآفرینان در نواحی روستایی بستگی دارد و هدف این مقاله، سنجش برخورداري مناطق روستایی از عوامل محیطی مؤثر بر توسعه مؤلفه‌های کارآفرینانه کشاورزی در نواحی روستایی بخش سردوئیه است؛ به این خاطر، این مطالعه به دنبال آن است که این سؤال را مورد بررسی و کاوش قرار دهد که تفاوت‌های بین مناطق روستایی به لحاظ ظرفیت‌های توسعه کارآفرینی چگونه است؟

با توجه به اهمیت بحث عوامل محیطی، از معدود مطالعات انجام شده می‌توان به مطالعه برونو و تایجی (۱۹۸۲)، اشاره کرد که متغیرهای محیطی مؤثر در کارآفرینی را عواملی همچون؛ فراهم بودن سرمایه خطرپذیر، حضور کارآفرینان با تجربه، نیروی کار ماهر و متخصص، قابلیت دسترسی به خریداران، قابلیت دسترسی به بازار جدید، نزدیکی به دانشگاه‌ها و مراکز علمی، وجود زمین و تأسیسات مناسب، دسترسی به امکانات حمل و نقل، شرایط مساعد زیستی و معیشتی می‌داند. فرانک (۲۰۰۳) عوامل محیطی مهم را "موانع ادراک شده" و "حمایت‌های ادراک شده" معرفی می‌کند. همچنین فرانک و لوتجه (۲۰۰۴) بیان می‌کنند که هم عوامل محیطی کلان (همانند بازار و سیاست‌های دولت) و هم عوامل محیطی خرد (مثل دانشگاه) برای ایجاد کسب و کارهای جدید بسیار مهم هستند. مطالعه تورکر و سلوکوک (۲۰۰۹) در ترکیه نشان داد که عامل محیطی و عامل ساختار حمایت‌کننده (مثلاً شرایط اقتصادی که فرصت‌های زیادی برای کارآفرینان فراهم می‌سازد)، کارآفرینی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. میطعی لنگرودی و همکاران (۱۳۹۱) در مطالعه‌ای به تبیین عوامل مؤثر بر توانمندسازی روستاییان در توسعه کارآفرینی (مطالعه موردی: بخش‌های زند و سامن شهرستان ملایر) پرداختند که نتایج مقاله حاکی از آن بود که وجود عوامل فردی و محیطی در افزایش توانمندی روستاییان برای ایجاد و توسعه کسب و کار تأثیر دارد. ایمانی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی به شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر نهادینه‌سازی ابعاد اجرایی کارآفرینی سازمانی در شرکت کرمان موتور خودروسازی شهرستان بم به روش فرآیند تحلیل سلسله مراتبی AHP پرداختند. پس از مقایسه زوجی و محاسبه وزن‌های نسبی از بین عوامل شناسایی شده، عامل آموزش کارآفرینی بالاترین رتبه را کسب کرد و رتبه‌بندی بقیه عوامل بدین ترتیب به دست آمده؛ فعالیت‌های تحقیق و توسعه، شبکه‌های ارتباطی، منابع انسانی کارآفرین، حمایت مدیریت عالی، تشویق رفتارهای کارآفرینانه، پویایی محیط کسب و کار، فرهنگ سازمانی کارآفرینانه، ساختار سازمانی کارآفرینانه، برنامه‌ریزی استراتژیک کارآفرینانه، پیچیدگی روابط کار در زنجیره ارزش، بخشندگی محیط کسب و کار. شهیازی منشادی و همکار در پژوهشی تحت عنوان شناسایی و اولویت‌بندی عوامل استراتژیک مؤثر بر کسب و کارهای کوچک و متوسط با استفاده از رویکرد تحلیل سلسله مراتبی (مطالعه‌ای در صنعت کاشی و سرامیک)، با توجه به نقش مهم صنایع کوچک و متوسط در توسعه اقتصادی کشور پرداخته است. بنا بر تجزیه و تحلیل نتایج این تحقیق، قدرت در توان تکنولوژیکی بالا و ارزش افزوده بالا محصولات در بین عوامل داخلی و فرصت دسترسی به بازارهای منطقه‌ای بالقوه و تهدید پیوستن به سازمان تجارت جهانی مهم‌ترین عوامل خارجی مؤثر بر تعالی کسب و کارهای کوچک و متوسط این صنعت بود. همچنین استراتژی برتر برای سرآمدی در این صنعت استراتژی تدافعی (WT) انتخاب شد. پزشکی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی

به بررسی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی در منطقه ویژه اقتصادی بندر امیرآباد پرداخته‌اند که جامعه آماری پژوهش آن‌ها را گروه‌های مختلفی از شرکت‌های کشتیرانی، پورت اپراتورها، شرکت‌های باربری و حمل‌ونقل، سرمایه‌گذاران، صاحبان کالا، ترخیص‌کاران و غیر آن شامل می‌شد. تجزیه تحلیل داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی به‌واسطه نرم‌افزار SPSS و رتبه‌بندی مؤلفه‌ها به روش فریدمن نشان داد؛ در حوزه سرمایه‌گذاران مؤلفه‌های رفتاری، ساختاری و محیطی به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم را کسب کردند. اما در سایر حوزه‌ها مؤلفه‌های ساختاری، رفتاری و محیطی به ترتیب رتبه اول تا سوم را به دست آوردند.

هر کدام از مطالعات نام برده، دیدگاه و چهارچوب نظری خود را نسبت به مسئله عوامل محیطی مؤثر را مطرح کرده‌اند و گاهی عواملی را برتر دانسته و بدون در نظر گرفتن موانع درونی و بیرونی و صرفاً تک‌بعدی به مطالعه آن پرداخته‌اند همان‌گونه که بیان شد؛ عوامل متعددی در این امر دخیل‌اند که در این پژوهش سعی شده تا با چهارچوب فکری مشخص و با در نظر گرفتن تمامی شرایط حاکم به بررسی علل محیطی اثرگذار در بخش ساردوئیة واقع در شهرستان جیرفت با توجه به اینکه منطقه جیرفت با داشتن پتانسیل‌های کافی به‌عنوان یکی از قطب‌های کشاورزی در منطقه جنوب شرق و حتی ایران از آن یاد می‌شود که می‌تواند زمینه توسعه کارآفرینی را فراهم کند، پرداخته شده است. در واقع بزرگ‌ترین چالشی که در این ارتباط مطرح می‌شود بحث شناخت عوامل موفقیت زای کارآفرینی در محیط روستایی است. لذا این تحقیق در پی سنجش روستاهای مورد مطالعه به لحاظ عوامل محیطی مؤثر بر توسعه مؤلفه‌های کارآفرینانه کشاورزی می‌باشد.

مبانی نظری

کارآفرینی به فرایند ایجاد ارزش، از طریق فراهم آوردن ترکیب منحصر به فردی از منابع برای بهره‌گیری از یک فرصت اشاره دارد که نیازمند عمل و عاملی کارآفرینانه است. عمل کارآفرینانه به مفهوم‌سازی و پیاده‌سازی یک ایده، فرایند محصول، خدمت یا یک کسب‌وکار جدید دلالت دارد. از نظر رفتاری، فرایند کارآفرینی شامل مجموعه‌ای از اقدامات است که برای شناسایی و ارزیابی یک فرصت، تعریف یک مفهوم تجاری و کاری، شناسایی منابع مورد نیاز، به دست آوردن منابع ضروری و پیاده‌سازی و بهره‌برداری از کسب‌وکار ضروری می‌باشند (طوسی و همکاران، ۱۳۹۳: ۴).

به‌طور کلی یکی از عوامل مؤثر در توسعه روستایی، کارآفرینی است، زیرا کارآفرینی می‌تواند با خلق فرصت‌های جدید اشتغال و درآمد، نقش مؤثری در بهبود وضع اقتصادی و معیشتی روستاها داشته باشد. به همین دلیل سنجش میزان کارآفرینی روستاییان و تلاش برای توسعه و تقویت کارآفرینی در فرایند توسعه روستایی از طریق فراهم کردن زمینه‌های اولیه آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (رضوانی و نجارزاده، ۱۳۸۷). برای اینکه بتوان ثابت کرد که کارآفرینی به‌عنوان یک راهبرد و استراتژی در توسعه روستایی می‌تواند مطرح باشد یا نه، قبل از هر چیزی باید اهداف برنامه‌ریزی‌های توسعه روستایی مشخص شود تا بتوان نتیجه گرفت که کارآفرینی در رسیدن به این اهداف چقدر می‌تواند مؤثر باشد؟ اهداف توسعه روستایی را می‌توان اولاً، از طریق تعاریف موجود در زمینه توسعه روستایی، ثانیاً، دیدگاه‌های صاحب‌نظران، سازمان‌ها و ارگان‌های مختلف ملی و بین‌المللی و بالاخره سیاست‌ها و برنامه‌هایی که دولت‌ها تا به حال به دنبال آن بوده و هستند، مشخص کرد (حیدری مکرر و همکار، ۱۳۹۱: ۸).

از دیدگاه آلیسون، یک فعالیت کارآفرینی تحت تأثیر عوامل گوناگونی مانند ویژگی‌ها و انگیزه‌های فردی، آموزش، فرهنگ و آداب‌ورسوم، قوانین، سیاست‌ها و دانش فنی است که می‌تواند آثار و نتایج مختلفی را به لحاظ الگوهای رفتاری، اقتصادی،

اجتماعی و جز اینها در بر داشته باشد از دیدگاه لوردکیپانیدزه، توسعه کارآفرینی روستایی به عامل فرهنگی - اجتماعی، محیطی و زیرساختی، اقتصادی و نهادی بستگی دارد (نجفی کانی و همکاران، ۱۳۹۴: ۴۲).

عوامل اقتصادی؛ کمبود سرمایه در مناطق روستایی که ناشی از پایین بودن سطح درآمد و در نتیجه اندک بودن پس انداز خانوارها می باشد، به عنوان یکی از چالش های توسعه مناطق روستایی قلمداد می شود. امروزه تلاش های مردم مناطق روستایی برای دستیابی به پایداری اقتصادی: (محمدی یگانه، ۱۳۹۲: ۴۶). می تواند با استفاده از کارآفرینان محلی افزایش یابد؛ زیرا تمرکز بر منابع اقتصادی محلی از طریق توسعه کارآفرینی محلی یکی از شیوه های توسعه اقتصادی این مناطق است (Heaton, 2005: 1).

عوامل نهادی (سازمانی)؛ کارآفرینی نمی تواند بدون در نظر گرفتن نقش سازمان ها و نهادهای گوناگون انجام شود؛ زیرا هرگونه فعالیت به نوعی به سازمان دهی و تشکیلات در سطوح مختلف ملی و محلی نیاز دارد. دولت، سازمان ها و ارگان های ذی ربط آن، از جمله این نهادها هستند و از طرفی دیگر، نهادهای غیردولتی محلی هم که به صورت خودجوش شکل گرفته اند، دارای تأثیرگذاری بالایی در رشد و گسترش فعالیت های کارآفرینی اند (نجفی کانی و همکاران، ۱۳۹۴: ۴۳). مک کلند ویژگی های افراد کارآفرین را شامل انگیزه پیشرفت، ریسک پذیری، کنترل درونی، خلاقیت و استقلال طلبی می داند و اعتقاد دارد که گرایش مثبت به کارآفرینی از جمله ویژگی های مهم کارآفرینان می باشد. همچنین بایر به نقل از زالی و همکاران (۱۳۸۶)، با تجزیه و تحلیل بیش از ۵۰ مطالعه، ویژگی های شش گانه ای برای کارآفرینان شناسایی کرده است: تعهد و تعیین گزایی، رهبری، فرصت گزایی، تحمل ریسک و ابهام، خلاقیت، خوداتکایی و توانایی انطباق پذیری، و انگیزه بالا (احمدی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۴۷).

روش پژوهش

روش شناسی پژوهش حاضر از نوع توصیفی - تحلیلی و از جهت هدف، کاربردی است. مورد تحت مطالعه در این تحقیق ساکنان روستاهای بالای ۵۰ خانوار در ده دهستان بخش ساردوئیه واقع در شهرستان جیرفت می باشد و واحد تحقیق، صاحبان کسب و کار و نوآوران موفق بخش کشاورزی می باشند. لذا به منظور تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران و طبق محاسبه ۰,۰۷ درصد استفاده شد که میزان از طریق آن ۵۰ نفر به دست آمد. برای دستیابی به نمونه ها و تکمیل پرسشنامه ها از روش نمونه گیری طبقه ای و با اختصاص متناسب روستاهای مورد مطالعه به عنوان طبقات) بهره گرفته شد. در وهله بعد، با مراجعه به چهارچوب نمونه، افراد مورد پرسشگری قرار گرفتند. در این تحقیق کوشش بر این بوده است تا به بررسی عوامل بیرونی (عوامل محیطی اثرگذار) و ارائه راهکارهای توسعه کارآفرینی پرداخته شود.

در فاز اول گردآوری داده ها و اطلاعات، از روش های مرور کتابخانه ای (با سود بردن از ابزارهایی همچون کتاب ها، مقالات) استفاده گردید. در فاز دوم گردآوری داده ها، با استفاده از ابزار پرسشنامه سعی شد تا با طرح سؤالات مناسب، نظر افراد کارآفرین بخش کشاورزی نسبت به عوامل محیطی اثرگذار کسب شود. در این پژوهش جهت بررسی روایی پرسشنامه از روش صوری استفاده گردید. در این روش پس از اطمینان نسبت به روایی پرسشنامه توسط افرادی که تجربه کارآفرینی در این زمینه را داشتند، اقدام به جمع آوری داده ها از نمونه آماری شده است. و جهت روایی از روش سازگاری درونی آلفای کرونباخ استفاده شد. نتایج مربوط به ضریب آلفای کرونباخ توسط نرم افزار SPSS برای هر یک از پرسش های عوامل اصلی محاسبه شد. این ضریب برای مؤلفه سرمایه انسانی و فرهنگی از زیر بخش بعد اجتماعی به ترتیب ۰/۸۳ و ۰/۷۹، برای ابعاد مالی و ورشکستگی و سرمایه فیزیکی از زیر بخش بعد اقتصادی به ترتیب ۰/۷۶۵، ۰/۷۱۵ و ۰/۷۵۵، برای سرمایه

رابطه‌ای و ساختاری از زیر بخش بعد محیطی به ترتیب ۰/۶۸۹ و ۰/۷۹۵ می‌باشد. بنابراین پرسشنامه از پایایی مطلوبی برخوردار بوده است.

جدول ۱. مؤلفه‌های مورد استفاده در پژوهش

منبع	شاخص‌های ورودی	مؤلفه	بعد
(یداللهی و همکار، ۱۳۹۱)	میزان درک فرصت‌های کارآفرینانه توسط کارآفرینان	سرمایه انسانی	
(یداللهی و همکار، ۱۳۹۱)	میزان آگاهی و دانش کارآفرینان به منظور شروع کسب‌وکار		
(یداللهی و همکار، ۱۳۹۱)	میزان تمایل به کارآفرینی و ایجاد کسب‌وکارها		
(یداللهی و همکار، ۱۳۹۱)	مخاطره پذیری کارآفرینان در محیط کسب‌وکار (-)		
(یداللهی و همکار، ۱۳۹۱)	میزان تمایل به استقلال پذیری در به دست آوردن درآمد	اجتماعی	
(کریمی و همکاران، ۱۳۹۰)	منزلت اجتماعی کارآفرینان در جامعه		
(کریمی و همکاران، ۱۳۹۰)	نگرش مثبت به ریسک‌پذیری در جامعه	سرمایه فرهنگی	
(کریمی و همکاران، ۱۳۹۰)	نگرش به کارآفرینی ... به‌عنوان گزینه شغلی مناسب		
(کریمی و همکاران، ۱۳۹۰)	نگرش کارآفرینان نسبت به داشتن مسئولیت اجتماعی و اخلاقی در قبال جامعه		
(مطیعی لنگرودی و همکاران، ۱۳۹۱)	میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در کسب‌وکارهای ایجادشده	ابعاد مالی	
(مطیعی لنگرودی و همکاران، ۱۳۹۱)	عدم حمایت از سرمایه‌گذاران بخش خصوصی (-)		
(مطیعی لنگرودی و همکاران، ۱۳۹۱)	میزان دسترسی به بازارهای کالا و خدمات داخلی (فضای آزاد بازار)		
(مطیعی لنگرودی و همکاران، ۱۳۹۱)	میزان دسترسی به اطلاعات تجاری برای کارآفرینان		
(مطیعی لنگرودی و همکاران، ۱۳۹۱)	میزان سهولت قوانین در ثبت و انتقال مالکیت کسب‌وکارهای ایجادشده	ورشکستگی مالی	
(محمدی یگانه، ۱۳۹۲)	وجود واسطه‌ها و دلالتان در بازار		
(محمدی یگانه، ۱۳۹۲)	نبود بازار مصرف مناسب محصول تولیدی		
(محمدی یگانه، ۱۳۹۲)	مشکلات شراکت نامناسب		
(محمدی یگانه، ۱۳۹۲)	عدم تمایل به انتخاب استراتژی‌های رقابتی در بازار	اقتصادی	
(حیدری مکرر و همکار، ۱۳۹۱)	میزان دسترسی به زیرساخت‌های اطلاعاتی و ارتباطی (جاده، حمل‌ونقل، تلفن، اینترنت و ...)		
(حیدری مکرر و همکار، ۱۳۹۱)	میزان زمان اخذ مجوز برای تأسیس کسب‌وکارهای جدید	سرمایه فیزیکی	
(حیدری مکرر و همکار، ۱۳۹۱)	میزان دشواری در تأسیس کسب‌وکار (-)		
(حیدری مکرر و همکار، ۱۳۹۱)	میزان حمایت قانونی از ورشکستگی کسب‌وکارهای جدید		
(حیدری مکرر و همکار، ۱۳۹۱)	میزان سهولت دسترسی به بازار کالاهای خارجی به‌منظور واردات و صادرات محصولات تولیدشده		
(حیدری مکرر و همکار، ۱۳۹۱)	میزان سهولت دسترسی به فناوری‌های نوین و مدرن	سرمایه رابطه‌ای	
(احمدی و همکاران، ۱۳۹۱)	میزان استفاده از فناوری‌های نوین به‌منظور ارتباط با مشتریان، رقبا		
(احمدی و همکاران، ۱۳۹۱)	میزان ارتباط مستقیم کارآفرینان با مشتریان		
(احمدی و همکاران، ۱۳۹۱)	میزان شکایات مشتریان نسبت به محصول ارائه‌شده (-)		
(احمدی و همکاران، ۱۳۹۱)	میزان اجرایی شدن سیاست‌های مشوق کارآفرینی	محیطی	
(احمدی و همکاران، ۱۳۹۱)	میزان ارزیابی کیفیت آموزشی دوره‌های کارآفرینی در مراکز آموزشی		
(احمدی و همکاران، ۱۳۹۱)	میزان اجرایی شدن قوانین حمایتی		
(احمدی و همکاران، ۱۳۹۱)	میزان آرایه دوره‌های کاربردی کارآفرینی در مراکز آموزشی مرتبط با صنف	سرمایه ساختاری	

جهت تحلیل یافته‌های پژوهش در قالب مدل ادغام، از دو تکنیک تاپسیس فازی و تاپسیس خاکستری استفاده شده است که مدل تاپسیس فازی برای مدل‌های اولویت‌بندی مناسب است (تقوایی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۱). که توسط هوانگ و یون در سال ۱۹۸۱ ارائه گردید (هیو، ۲۰۰۸: ۲۲)، مفهوم این مدل، انتخاب کوتاه‌ترین فاصله از ایده آل مثبت و دورترین فاصله

از راه حل ایده آل منفی به منظور حل مسائلی است که با ضوابط تصمیم‌گیری متعدد روبه‌روست (جدیدی و همکاران، ۲۰۰۸: ۷۶۳). از امتیازات مهم تکنیک تاپسیس فازی آن است که به صورت هم‌زمان از شاخص‌ها و معیارهای عینی و ذهنی می‌توان استفاده کرد (پور طاهری، ۱۳۸۹: ۱۱۴) و روش خاکستری که اصولاً معیارش، تبدیل عملکرد همه گزینه‌ها به یک توالی قابل قیاس است. این مرحله، ایجاد رابطه طراحی خاکستری نامیده می‌شود. طبق این توالی، یک توالی مرجع (توالی هدف ایده آل) تعریف می‌شود، سپس، ضریب رابطه خاکستری بین همه توالی‌های قابل قیاس و توالی مرجع محاسبه می‌شود. در نهایت، بر اساس ضریب رابطه خاکستری، رتبه رابطه خاکستری بین توالی مرجع و هر توالی قابل قیاس محاسبه می‌شود. اگر توالی قابل قیاس یک گزینه دارای بالاترین درجه خاکستری در بین توالی مرجع و هر توالی قابل قیاس محاسبه بهترین انتخاب است. هنگامی که واحدهایی که عملکرد آن‌ها اندازه‌گیری مطرح شود، برای صفات مختلف، متفاوت باشند اثر برخی صفات ممکن است نادیده گرفته شود. اگر برخی ویژگی‌های عملکرد یک دامنه بسیار بزرگ داشته باشد، این مسئله اتفاق می‌افتد؛ علاوه بر این، اگر اهداف و جهت این ویژگی‌ها متفاوت باشند، نتایج نادرستی از تحلیل حاصل خواهد شد (Huang & Liao, 2003). در فرآیند نرمال‌سازی پردازش تمام ارزش‌های عملکرد برای هر گزینه در توالی قابل قیاس ضروری است. این پروسه، ایجاد رابطه خاکستری در GRA نامیده می‌شود.

یافته‌ها

طبق نتایج به دست آمده ۸۳/۴ درصد پاسخ‌گویان مرد، ۵۲ درصد پاسخ‌گویان بین رده سنی ۶۰-۵۰ سال بوده و ۴۶/۳ درصد این جمعیت، سواد زیر دیپلم را دارا می‌باشند. همچنین حدود ۲۶/۸ درصد آن‌ها دارای سطح زیر کشت بین ۱ تا ۲ هکتار هستند که متوسط میزان فروش آن‌ها بین ۵ تا ۱۰ میلیون تومان در سال است. جدول (۲)، میانگین رتبه‌های عوامل محیطی مؤثر بر توسعه مؤلفه‌های کارآفرینانه کشاورزان روستایی در محدوده مورد مطالعه را نشان می‌دهد. بر این اساس، مؤلفه‌های میزان دسترسی به بازارهای کالا و خدمات داخلی (فضای آزاد بازار)، وجود واسطه‌ها و دلالان در بازار، میزان ارتباط مستقیم کارآفرینان با مشتریان حمایتی و میزان اجرایی شدن قوانین حمایتی نسبت به سایر مؤلفه‌ها بر توسعه کارآفرینی نقش دارند.

جدول ۲. اولویت‌بندی عوامل محیطی مؤثر بر توسعه مؤلفه‌های کارآفرینانه کشاورزان روستایی

عوامل	گویه‌ها	میانگین رتبه‌ای	انحراف از معیار	ضریب تغییرات
سرمایه انسانی	میزان درک فرصت‌های کارآفرینانه توسط کارآفرینان	۲/۲۲	۱/۱۶	۰/۵۲
	میزان آگاهی و دانش کارآفرینان به منظور شروع کسب‌وکار	۲/۶۱	۰/۸۵	۰/۳۳
	میزان تمایل به کارآفرینی و ایجاد کسب‌وکارها	۳/۰۱	۱/۱۸	۰/۳۹
	مخاطره‌پذیری کارآفرینان در محیط کسب‌وکار (-)	۳/۰۹	۱/۵۲	۰/۴۹
سرمایه فرهنگی	میزان تمایل به استقلال‌پذیری در به دست آوردن درآمد	۲/۸۹	۰/۸۳	۰/۲۹
	منزلت اجتماعی کارآفرینان در جامعه	۲/۸۵	۰/۴۸	۰/۱۷
	نگرش مثبت به ریسک‌پذیری در جامعه	۳/۰۲	۰/۹۵	۰/۳۱
ابعاد مالی	نگرش به کارآفرینی ... به عنوان گزینه شغلی مناسب	۲/۵۵	۱/۲۲	۰/۴۸
	نگرش کارآفرینان نسبت به داشتن مسئولیت اجتماعی و اخلاقی در قبال جامعه	۲/۳۵	۱/۰۶	۰/۴۵
	میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در کسب‌وکارهای ایجادشده	۲/۶۴	۰/۸۸	۰/۳۳
	عدم حمایت از سرمایه‌گذاران بخش خصوصی (-)	۳/۱۰	۰/۶۴	۰/۲۱
	میزان دسترسی به بازارهای کالا و خدمات داخلی (فضای آزاد بازار)	۳/۰۹	۱/۲۷	۰/۴۱
	میزان دسترسی به اطلاعات تجاری برای کارآفرینان	۲/۱۸	۰/۲۵	۰/۱۱

۰٫۱۱	۰٫۳۸	۳/۵۰	میزان سهولت قوانین در ثبت و انتقال مالکیت کسب‌وکارهای ایجادشده	
۰٫۳۰	۰٫۹۱	۳/۰۱	وجود واسطه‌ها و دلالتان در بازار	
۰٫۴۱	۰٫۸۱	۱/۹۹	نبود بازار مصرف مناسب محصول تولیدی	ورشکستگی
۰٫۳۷	۱٫۱۲	۳/۰۶	مشکلات شراکت نامناسب	مالی
۰٫۲۰	۰٫۴۵	۲/۲۳	عدم تمایل به انتخاب استراتژی‌های رقابتی در بازار	
۰٫۲۴	۰٫۶۸	۲/۸۵	میزان دسترسی به زیرساخت‌های اطلاعاتی و ارتباطی (جاده، حمل‌ونقل، تلفن، اینترنت و ...)	
۰٫۳۶	۰٫۸۱	۲/۲۴	میزان زمان اخذ مجوز برای تأسیس کسب‌وکارهای جدید	سرمایه
۰٫۵۳	۱/۰۶	۲/۰۱	میزان دشواری در تأسیس کسب‌وکار (-)	
۰٫۳۴	۱/۰۰	۲/۹۸	میزان حمایت قانونی از ورشکستگی کسب‌وکارهای جدید	فیزیکی
۰٫۲۵	۰٫۷۹	۳/۱۱	میزان سهولت دسترسی به بازار کالاهای خارجی به‌منظور واردات و صادرات محصولات تولیدشده	
۰٫۱۳	۰٫۳۳	۲/۶۳	میزان سهولت دسترسی به فناوری‌های نوین و مدرن	
۰٫۴۸	۱/۰۹	۲/۲۶	میزان استفاده از فناوری‌های نوین به‌منظور ارتباط با مشتریان، رقبا	سرمایه
۰٫۴۶	۱/۰۱	۲/۱۸	میزان ارتباط مستقیم کارآفرینان با مشتریان	رابطه‌ای
۰٫۲۴	۰٫۷۴	۳/۱۱	میزان شکایات مشتریان نسبت به محصول ارائه‌شده (-)	
۰٫۵۲	۱/۶۰	۳/۰۸	میزان اجرایی شدن سیاست‌های مشوق کارآفرینی	
۰٫۴۱	۱/۲۲	۲/۹۹	میزان ارزیابی کیفیت آموزشی دوره‌های کارآفرینی در مراکز آموزشی	سرمایه
۰٫۱۲	۰٫۳۹	۳/۱۵	میزان اجرایی شدن قوانین حمایتی	ساختاری
۰٫۱۳	۰٫۳۶	۲/۷۷	میزان اراییه دوره‌های کاربردی کارآفرینی در مراکز آموزشی مرتبط با صنف	

به‌منظور توصیف عوامل محیطی مؤثر بر توسعه مؤلفه‌های کارآفرینانه کشاورزان روستایی از روش فاصله انحراف معیار از میانگین استفاده شد در این روش با استفاده از پارامترهای میانگین و انحراف معیار (ISDM) عوامل اثرگذار در ۴ ردیف ضعیف، متوسط، بالا و بسیار بالا طبقه‌بندی شد.

$A < \text{Mean. St.d: } A = \text{ضعیف}$

$\text{Mean. St.d} < B < \text{Mean: } B = \text{متوسط}$

$\text{Mean} < C < \text{Mean} + \text{St.d: } C = \text{بالا}$

$\text{Mean} + \text{St.d} < D: D = \text{بسیار بالا}$

بر اساس یافته‌های جدول (۳) مشخص می‌شود که بیش از نیمی (۶۶ درصد) از روستاییان عوامل مطروحه را در بحث عوامل محیطی مؤثر بر توسعه مؤلفه‌های کارآفرینانه کشاورزان روستایی متوسط رو به پایین ارزیابی کرده‌اند.

جدول ۳. توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب عوامل محیطی مؤثر بر توسعه مؤلفه‌های کارآفرینانه کشاورزان روستایی

عوامل محیطی اثرگذار بر توسعه مؤلفه‌های کارآفرینانه	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
ضعیف	۱۴	۲۸	۲۸
متوسط	۱۹	۳۸	۶۶
بالا	۸	۱۶	۸۲
بسیار بالا	۹	۱۸	۱۰۰

جدول ۴. مقادیر سنجش و ارزیابی شاخص‌ها با استفاده از مدل تاپسیس فازی

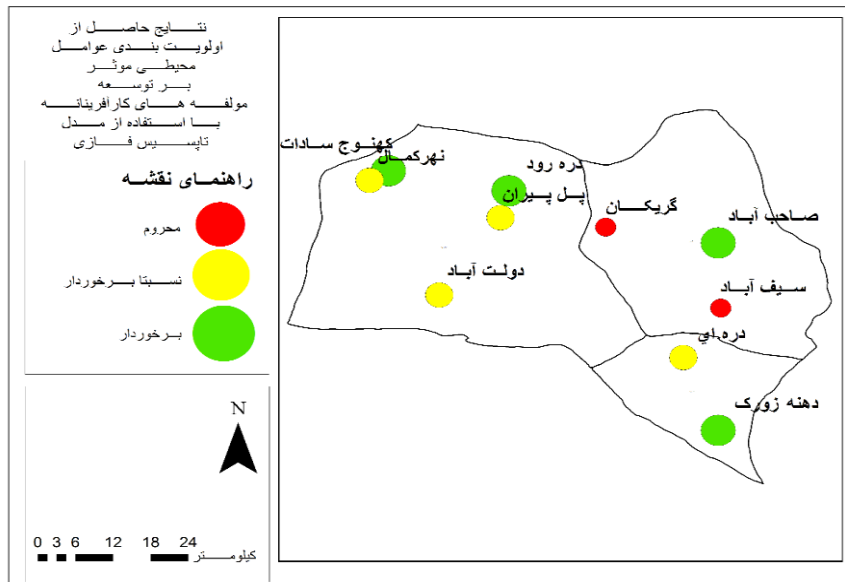
وضعیت توسعه	توسعه یافته	نسبتاً توسعه	درحال توسعه	نسبتاً محروم	محروم از توسعه
۰/۱-۸۰	۰/۰-۶۰/۸۱	۰/۰-۴۰/۶۱	۰/۰-۲۰/۴۱	۰-۰/۲۱	

منبع: (عطایی، ۱۳۸۹: ۶۵)

جدول شماره (۵) و شکل شماره (۱)، نتایج به دست آمده از این مدل، این گفته را به خوبی نشان می دهد که سطح تمامی روستاها از وضعیت مطلوب پایین تر است و اکثر روستاهای بخش ساردوئیه از حد نرمال برخوردار نیستند. در زمینه شاخص های عوامل محیطی اثرگذار، دهستان کهنوج سادات با کسب امتیاز (۰/۳۳۸) رتبه اول و دهستان دهنه زورک با (۰/۳۲۲) در رده دوم و دهستان های سیف آباد و گریکان رتبه آخر را به خود اختصاص داده اند.

جدول ۵. نتایج حاصل از اولویت بندی عوامل محیطی مؤثر بر توسعه مؤلفه های کارآفرینانه کشاورزان روستایی با استفاده از مدل تاپسیس فازی

روستا	سیف آباد	دره رود	کهنوج سادات	نهرکمال	دره ای
امتیاز	۰/۲۵۵	۰/۳۱۲	۰/۳۳۸	۰/۲۹۱	۰/۳۰۰
رتبه	۹	۴	۱	۷	۶
روستا	دهنه زورک	گریکان	پل پیران	دولت آباد	صاحب آباد
امتیاز	۰/۳۲۲	۰/۲۳۷	۰/۳۰۵	۰/۲۸۴	۰/۳۲۰
رتبه	۲	۱۰	۵	۸	۳

شکل ۱. نقشه اولویت بندی عوامل محیطی مؤثر بر توسعه مؤلفه های کارآفرینانه کشاورزان روستایی با استفاده از مدل تاپسیس فازی

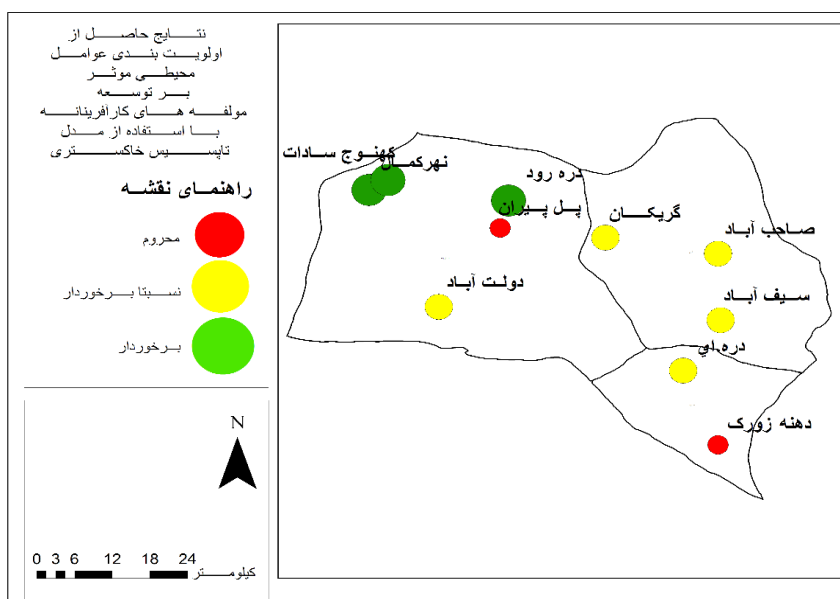
نتایج حاصل از مدل GRA

در محاسبات خاکستری به مانند روش تاپسیس فازی، هر چه مقدار تعلق گرفته به عدد یک نزدیک تر باشد، توزیع فضایی آن شاخص از وضع مطلوب تری برخوردار است. جدول شماره (۶) وزن تعلق گرفته به تفکیک هر دهستان را نشان می دهد، در زمینه شاخص های عوامل محیطی اثرگذار بر ذهنیت افراد، روستای نهرکمال با کسب امتیاز (۰/۶۸۰) رتبه اول و روستای کهنوج سادات با (۰/۶۶۴) در رده دوم و روستاهای پل پیران و دهنه زورک رتبه آخر را به خود اختصاص داده اند.

جدول ۶. نتایج حاصل از اولویت بندی عوامل محیطی مؤثر بر توسعه مؤلفه های کارآفرینانه کشاورزان روستایی با استفاده از مدل تاپسیس خاکستری

روستا	سیف آباد	دره رود	کهنوج سادات	نهرکمال	دره ای
امتیاز	۰/۵۹۴	۰/۶۶۴	۰/۶۶۴	۰/۶۸۰	۰/۶۱۷
رتبه	۵	۳	۲	۱	۴
روستا	دهنه زورک	گریکان	پل پیران	دولت آباد	صاحب آباد

امتیاز	۰/۴۹۶	۰/۵۶۴	۰/۵۰۴	۰/۵۶۳	۰/۵۸۶
رتبه	۱۰	۷	۹	۸	۶

شکل ۲. نقشه اولویت بندی عوامل محیطی مؤثر بر توسعه مؤلفه های کارآفرینانه کشاورزان روستایی با استفاده از مدل تاپسیس خاکستری

روش میانگین رتبه ها

در این روش برای هر گزینه، میانگین حسابی رتبه های به دست آمده از روش های مختلف تصمیم گیری چندمعیاره تعیین می شود و بر این اساس، گزینه ها اولویت بندی می شوند. در این روش، میانگین رتبه ها با استفاده از دو روش تاپسیس فازی و GRA برای مناطق روستایی بخش ساردوئبه محاسبه شده است و نتایج زیر به دست آمده که طبق این نتایج، روستاهای کهنوج سادات و دره رود رتبه های اول و روستاهای گریکان و دولت آباد رتبه آخر را در بین مناطق دیگر از لحاظ برخورداری از عوامل محیطی اثرگذار بر توسعه مؤلفه های کارآفرینانه روستایی به خود اختصاص داده است (جدول ۷).

جدول ۷. میانگین رتبه ای اولویت بندی عوامل محیطی مؤثر بر توسعه مؤلفه های کارآفرینانه کشاورزان روستایی

مناطق روستایی	سیف آباد	دره رود	کهنوج سادات	نهرکمال	دره ای
تاپسیس فازی	۹	۴	۱	۷	۶
GRA	۵	۳	۲	۱	۴
میانگین رتبه ها	۷	۳/۵	۱/۵	۴	۵
مناطق روستایی	دهنه زورک	گریکان	پل پیران	دولت آباد	صاحب آباد
تاپسیس فازی	۲	۱۰	۵	۸	۳
GRA	۱۰	۷	۹	۸	۶
میانگین رتبه ها	۶	۸/۸	۷	۸	۴/۵

روش بردا

این روش بر اساس فائده اکثریت استوار است. در این روش برای تصمیم گیری، ماتریس مقایسه زوجی بین گزینه ها انجام می شود. در صورتی که بر اساس روش های مختلف تصمیم گیری، تعداد ارجحیت گزینه ای بر گزینه دیگر بیش از تعداد مغلوب شدن آن گزینه بر دیگری باشد، در ماتریس مقایسه زوجی با M نشان می دهیم و اگر در همین مقایسه زوجی، رأی اکثریت

وجود نداشت و یا آرا باهم مساوی بود، با X (باخت) کدگذاری می‌شود. M به منزله آن است که سطر بر ستون ارجحیت دارد و X بیانگر آن است که ستون بر سطر ارجحیت دارد. هر مقایسه زوجی به صورت جداگانه بررسی می‌شود. تعداد مقایسات برابر با $\frac{m(m-1)}{2}$ است که m تعداد گزینه‌ها است. معیار اولویت در این روش آن است که در چند دفعه، بردهای گزینه یعنی m دارای اکثریت است. با توجه به روش بردا، هر یک از مناطق دوبه‌دو باهم مقایسه می‌کنیم که نتایج آن در جدول زیر آمده است (۸) و سپس به رتبه‌بندی آن‌ها می‌پردازیم. طبق، جدول (۹)، روستاهای کهنوج سادات، دره رود و نهرکمال در بالاترین سطح برخورداری قرار گرفته‌اند.

جدول ۸. نتایج مقایسات زوجی و تعداد برد و باخت‌های هر عامل با توجه به تکنیک کپ لند

	صاحب آباد	دولت آباد	پل پیران	گریکان	دهنه زورک	دره ای	نهرکمال	کهنوج سادات	دره رود	سیف آباد
صاحب آباد		M	X	M	M	M	M	M	X	X
دولت آباد	M		M	M	M	M	M	M	M	M
پل پیران	X	M		M	M	M	M	M	M	M
گریکان	M	M	M		M	M	M	M	M	M
دهنه زورک	M	M	M	M		M	M	M	M	M
دره ای	M	M	M	M	M		M	M	M	M
نهرکمال	M	M	M	M	M	M		M	M	M
کهنوج سادات	M	M	M	M	M	M	M		M	M
دره رود	X	M	M	M	M	M	M	M		M
سیف آباد	X	M	M	M	M	M	M	M	M	

جدول ۹. شناسایی و اولویت‌بندی عوامل محیطی مؤثر بر توسعه مؤلفه‌های کارآفرینانه کشاورزان روستایی بر اساس روش بردا

مناطق	سیف‌آباد	دره رود	کهنوج سادات	نهرکمال	دره‌ای	دهنه زورک	گریکان	پل پیران	دولت‌آباد	صاحب آباد
بردا	۳	۸	۹	۷	۵	۴	۰	۲	۱	۶
رتبه نهایی	۷	۲	۱	۳	۵	۶	۱۰	۸	۹	۴

روش کپ لند

این روش، اصلاح شده روش بردا است. با این تفاوت که در اولویت‌بندی علاوه بر تعداد بردها، تعداد باخت‌ها هم برای هر گزینه محاسبه می‌شود. بدین منظور که گزینه‌ها بر اساس تفاضل مقادیر تعداد بردها ($\sum C$) و تعداد باخت‌ها ($\sum R$) اولویت‌بندی می‌شوند. بر اساس این تکنیک (طبق جدول شماره ۱۰) روستاهای کهنوج سادات، دره رود و نهرکمال در بالاترین سطح از لحاظ برخورداری از عوامل محیطی اثرگذار بر توسعه مؤلفه‌های کارآفرینانه روستایی قرار گرفته‌اند.

جدول ۱۰. شناسایی و اولویت‌بندی عوامل محیطی مؤثر بر توسعه مؤلفه‌های کارآفرینانه کشاورزان روستایی بر اساس روش کپ لند

مناطق	سیف‌آباد	دره رود	کهنوج سادات	نهرکمال	دره‌ای
$\sum C$	۳	۸	۹	۷	۵
$\sum R$	۶	۱	۰	۴	۲
$\sum C - \sum R$	-۳	۷	۹	۳	۳
رتبه	۷	۲	۱	۳	۵
مناطق	دهنه زورک	گریکان	پل پیران	دولت‌آباد	صاحب آباد
$\sum C$	۴	۰	۲	۱	۶
$\sum R$	۵	۹	۷	۸	۳
$\sum C - \sum R$	-۱	-۹	-۵	-۷	۳
رتبه	۶	۱۰	۸	۹	۴

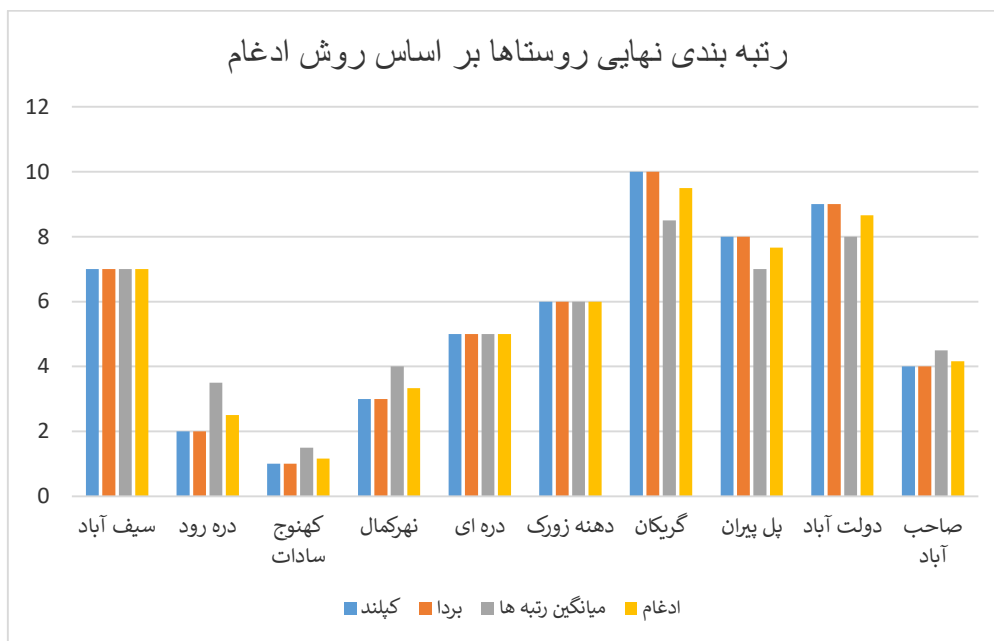
روش ادغام (ترکیب نتایج حاصله از سه روش میانگین رتبه‌ها، بردا و کپ لند)

ممکن است با توجه به تکنیک‌های مختلفی که در بالا ذکر شد، مناطق روستایی رتبه‌های متفاوتی را به دست آورده باشند. به‌گونه‌ای که بر اساس روش تاپسیس فازی منطقه‌ای رتبه ۱ و در روش ویکور رتبه ۳ را گرفته است. در این صورت برای رفع تفاوت‌ها و تعارض‌های به‌دست‌آمده و برای اجماع در رتبه‌بندی‌های گوناگون از روش ادغام مانند روش میانگین رتبه‌ها، روش بردار و روش کپ لند استفاده کرد. در این مرحله باید با توجه به سه راهبرد اولویت‌بندی (میانگین رتبه‌ها، بردا و کپ لند) از یک رتبه‌بندی جزئی به اجتماع دست‌یافت. پس از آن رتبه‌بندی شاخص‌های موردنظر را به کمک هر سه روش میانگین رتبه‌ها، بردا و کپ لند به دست آورد، سپس نتایج سه روش را با یکدیگر تلفیق کرده و برای هر منطقه میانگین می‌گیریم. در نهایت هر یک از مناطق را با توجه به نتایج حاصله از روش ادغام رتبه‌بندی می‌کنیم و رتبه نهایی آن را در سطوح برخورداری به دست می‌آوریم.

جدول ۱۱. رتبه‌بندی نهایی روستاها بر اساس روش ادغام

آبادی	سیف‌آباد	دره رود	کهنوج سادات	نهرکمال	دره‌ای
کپ لند	۷	۲	۱	۳	۵
بردا	۷	۲	۱	۳	۵
میانگین رتبه‌ها	۷	۳/۵	۱/۵	۴	۵
ادغام	۷	۲/۵	۱/۱۶	۳/۳۳	۵
آبادی	دهنه زورک	گریکان	پل پیران	دولت‌آباد	صاحب‌آباد
کپ لند	۶	۱۰	۸	۹	۴
بردا	۶	۱۰	۸	۹	۴
میانگین رتبه‌ها	۶	۸/۵	۷	۸	۴/۵
ادغام	۶	۹/۵	۷/۶۶	۸/۶۶	۴/۱۶

طبق جدول (۱۱) روستاهای بخش ساردوئیه در سطوح مختلف برخورداری قرار گرفته‌اند که روستاهای کهنوج سادات (۱،۱۶) و دره رود (۲،۵) در سطوح بالای برخورداری و روستاهای پل پیران (۷،۶۶)، دلت‌آباد (۸،۶۶) و گریکان (۹،۵) محروم‌ترین مناطق شناخته شده‌اند.

شکل ۳. رتبه بندی روستاها بر اساس روش ادغام

نتیجه گیری

اثرگذاری کارآفرینی بر روند رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی مناطق روستایی به قدری مشخص است که برخی از صاحب نظران این دوره را عصر کارآفرینی نام گذاری کرده اند. به طوری که در نظریه های جدید توسعه، از دو جنبه راهکاری و ابزاری به کارآفرینی نگاه می شود؛ جنبه راهکاری به معنای توانمندسازی و ظرفیت سازی اجتماعات محلی که سبب باز سازمان دهی و باز آرایش ساختار اقتصاد اجتماعات محلی شده و به یک اقتصاد پویا و رقابتی کمک می کند (Oser & Volery, 2012: 28) و از جنبه ابزاری، جهت کسب شایسته سالاری و بروز توانایی های کارآفرینان محلی در راستای تحقق اهداف، شمول اجتماعی و کسب اشتغال تعبیر می کنند (Elijah Esema & Stefanovic, 2014: 422). در این بین، تقویت مؤلفه های محیطی کارآفرینی (الهام گرفته از رویکرد سیستمی) در جوامع روستایی هم موجب استفاده بهینه از منابع موجود می شود و هم زمینه ساز رشد، شکوفایی و پایداری مکان های زندگی روستایی است؛ زیرا کارآفرینی با فراهم ساختن درآمد کافی و مناسب برای افراد، ایجاد زمینه های اشتغال و غیره ماندگاری در روستاها را افزایش می دهد و همچنین می تواند موجب جذب سرمایه ها و نیروهای انسانی بیرونی در محیط روستا شود و پایه های توسعه ملی و منطقه ای را تقویت کند. البته تمام روستاها در وجود شرایط جهت توسعه کارآفرینی در یک سطح نمی باشد و مطابق با این گفته از میطعی لنگرودی و همکاران (۱۳۹۱) که عنوان می کند؛ وجود عوامل فردی و محیطی در افزایش توانمندی روستاییان برای ایجاد و توسعه کسب و کار مؤثر است که نیازمند فراهم شدن زیرساخت ها و توسعه آن می باشد. در این پژوهش، به اولویت بندی دهستان های بخش ساردوئییه از لحاظ شاخص های محیطی اثرگذار بر توسعه کارآفرینی پرداخته شد. برای این منظور از ۴ شاخص اصلی، ۸ زیر شاخص و ۳۱ گویه که به صورت پرسشنامه با طیف لیکرت از ۵۰ نفر در ۱۰ دهستان در بخش ساردوئییه مورد مطالعه استفاده شد. همچنین نتایج به دست آمده از مدل تاپسیس فازی، این گفته را به خوبی نشان می دهد که سطح تمامی روستاها از وضعیت مطلوب پایین تر است و اکثر روستاهای بخش ساردوئییه از حد نرمال برخوردار نیستند. در زمینه شاخص های عوامل محیطی اثرگذار، دهستان کهنوج سادات با کسب امتیاز (۰/۳۳۸) رتبه اول و دهستان دهنه زورک با (۰/۳۲۲) در رده دوم و دهستان های سیف آباد و گریکان رتبه آخر را به خود اختصاص داده اند. در محاسبات خاکستری

به‌مانند روش تاپسیس فازی، هر چه مقدار تعلق‌گرفته به عدد یک نزدیک‌تر باشد، توزیع فضایی آن شاخص از وضع مطلوب‌تری برخوردار است. وزن تعلق‌گرفته به تفکیک هر دهستان را نشان می‌دهد، در زمینه شاخص‌های عوامل محیطی اثرگذار بر ذهنیت افراد، روستای نهرکمال با کسب امتیاز (۰/۶۸۰) رتبه اول و روستای کهنوج سادات با (۰/۶۶۴) در رده دوم و روستاهای پل پیران و دهنه زورک رتبه آخر را به خود اختصاص داده‌اند. نتایج به‌دست‌آمده با استفاده از ترکیب این دو مدل به‌وسیله تکنیک ادغام نشان داد؛ دهستان‌های مورد مطالعه در سطوح مختلفی از لحاظ اولویت‌بندی عوامل محیطی اثرگذار بر توسعه مؤلفه‌های کارآفرینی قرار گرفته‌اند که در این بین، دهستان کهنوج سادات (۱،۱۶) و دره رود (۲،۵) در سطوح بالای برخوردار و دهستان‌های گریکان (۹،۵) و دولت‌آباد (۸،۶۶) از پایین‌ترین سطح برخوردارند.

در همین راستا به‌منظور ارتقای ظرفیت‌های کارآفرینی و در راستای دستیابی به توسعه پایدار پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

- ظرفیت‌سازی و بسترسازی‌های مناسب جهت ایجاد کارآفرینی در روستاها؛
- شناسایی نقاط قوت و ضعف روستاها برای بهره‌برداری‌های مناسب و بهینه از محیط روستاها؛
- جذاب‌سازی فضای روستایی از طریق توسعه هدفمند فضاها و کاربری‌های روستاها؛
- ایجاد مراکزی در جهت دسترسی به کارآفرینان مجرب؛
- حمایت‌های مالی از افراد کارآفرین و پرداخت وام‌های کم‌بهره در جهت تقویت ایده‌های کارآفرینانه؛

حامی مالی

این اثر حامی مالی نداشته است.

سهام نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تمام مراحل و بخش‌های انجام پژوهش سهم برابر داشتند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از همه کسانی که در انجام این پژوهش به ما یاری رساندند، به‌ویژه کسانی که کار ارزیابی کیفیت مقالات را انجام دادند، تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

- احمدی، فریدون؛ شافعی، رضا و مفاخری نیا، فرانک. (۱۳۹۱). بررسی تأثیر عوامل فردی و محیطی بر رفتار کارآفرینانه دانشجویان دانشگاه کردستان. *توسعه کارآفرینی*، ۴ (۱۵)، ۱۴۵-۱۶۳
- ایمانی، عبدالمجید؛ سالارزهی، حبیب‌الله و سیدی، فرزانه. (۱۳۹۵). شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر نهادینه‌سازی ابعاد اجرایی کارآفرینی سازمانی (مطالعه شرکت کرمان موتور خودروسازی شهرستان بم). *فصلنامه پژوهش‌های مدیریت عمومی*، ۹ (۳۱)، ۱۲۳-۱۴۴
- پزشکی، محسن؛ فتاحی، مجید؛ احمدی، مسعود و موسی پور، محمدعلی. (۱۳۹۶). رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی در منطقه ویژه اقتصادی بندر امیرآباد. *مجله صنعت حمل‌ونقل دریایی*، ۳ (۲)، ۱۴-۲۳.

- حیدری مکرر، حمید و محبی، زهرا. (۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی در مناطق روستایی. کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان، دانشگاه مازندران، صص ۱۹-۱.
- رازقندی، ناهید و درانی، ناهید. (۱۳۸۸). شناسایی عوامل فردی و محیطی مؤثر بر موفقیت کارآفرینان برتر استان تهران جهت ارائه الگوی آموزشی. توسعه کارآفرینی، ۲ (۶)، ۵۵-۳۹.
- رکن الدین افتخاری، عبدالرضا؛ پورطاهری، مهدی؛ فرج زاده، منوچهر و حیدری ساربان، وکیل. (۱۳۸۸). نقش توانمندسازی در توسعه کشاورزی (مطالعه موردی: استان اردبیل). پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، ۶۹، ۸۷-۱۰۳.
- شهبازی منشادی، مهرداد و سالارزهی، حبیب‌الله. (۱۳۹۵). شناسایی و اولویت‌بندی عوامل استراتژیک مؤثر بر کسب و کارهای کوچک و متوسط با استفاده از رویکرد تحلیل سلسله مراتبی (مطالعه‌ای در صنعت کاشی و سرامیک). نشریه توسعه کارآفرینی، ۹ (۱)، ۱۱۹-۱۳۹.
- طوسی، رمضان؛ جمشیدی، علیرضا و تقدیسی، احمد. (۱۳۹۳). کارآفرینی روستایی و تعیین عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان مینودشت). مجله پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی، ۳ (۸)، ۱-۱۲.
- عطایی، محمد. (۱۳۸۹). تصمیم‌گیری چندمعیاره فازی. چاپ اول، شاهرود: انتشارات دانشگاه صنعتی شاهرود.
- فرجی سبکبار، حسنعلی. (۱۳۹۰). اولویت‌بندی توسعه کارآفرینی در مناطق روستایی با استفاده از تکنیک پرموتی مطالعه موردی: دهستان حومه بخش مرکزی شهرستان خدابنده استان زنجان. پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، ۷۵، ۶۸-۵۸.
- قوامی، هادی و لطفعلی پور، محمدرضا. (۱۳۸۷). بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب کارآفرینی در مقایسه با اشتغال دستمزدی دانش آموختان: مطالعه موردی دانشگاه فردوسی مشهد. مجله دانش و توسعه، ۱۵ (۲۴)، ۱۶۳-۱۸۲.
- کریمی، سعید؛ بیمنز، هارم؛ چیدری، محمد و مولدر، مارتین. (۱۳۹۰). بررسی تأثیر عوامل محیطی و فرهنگی بر قصد کارآفرینانه دانشجویان کشاورزی. توسعه کارآفرینی، ۵ (۳)، ۱۲۴-۱۰۵.
- محمدی یگانه، بهروز. (۱۳۹۲). توسعه کارآفرینی و نقش آن در هزینه اعتبارات فردی و گروهی کشاورزی. استان زنجان. فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۲ (۶)، ۵۷-۴۳.
- مطیعی لنگرودی، سید حسن؛ قدیری معصوم؛ مجتبی، داورخانی، فضیله؛ یداللهی فارسی، جهانگیر و ترکاشوند، زهرا. (۱۳۹۱). تبیین عوامل مؤثر بر توانمندسازی روستاییان در توسعه کارآفرینی (مطالعه موردی: بخش‌های زند و سامن شهرستان ملایر). مجله پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، ۸۰، ۱۳۸-۱۱۹.
- نجفی کانی، علی‌اکبر؛ حسام، مهدی و آشور، حدیثه. (۱۳۹۴). سنجش وضعیت توسعه کارآفرینی در مناطق روستایی مورد: دهستان استرآباد جنوبی در شهرستان گرگان. فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۴ (۱)، ۵۶-۳۷.
- یداللهی فارسی، جهانگیر و رضوی، سید حسن. (۱۳۹۱). نقش سرمایه اجتماعی و سرمایه انسانی در کارآفرینی جوانان روستاهای بخش کربال. پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، ۷۹، ۱۱۵-۱۰۳.

References

- Ahmadi, F., Shafi'i, R., & Mofakheri Nia, F. (2011). Investigating the influence of individual and environmental factors on the entrepreneurial behavior of Kurdistan University students. *Entrepreneurship Development*, 4(15), 145-163. [in Persian].
- Atai, M. (2010). *Fuzzy multi-criteria decision making*. First edition, Shahrood: Press of Shahrood University of Technology. [in Persian].
- Bruno, A. V., Tyebjee, T.T. (1982). *The environment for entrepreneurship*. In Kent, c., Sexton, D., Vesper, K. (Eds) the Encyclopedial of Entreoreneurship. Englewood cliffs, NJ
- Dahlstrand, Å. (2007). Technology-based entrepreneurship and regional development: the case of Sweden. *European Business Review*, 19(5), 373-386.
- Elijah Esema, I., & Stefanovic, S. (2014). Professional Education and Youth Empowerment through Entrepreneurship for Socio-Economic Development in Nigeria. *International*

- Conferees, Employment, Education and Entrepreneurship, 15-17 October 2014 Belgrade Serbia.*
- Faraji Sobkbar, H. A. (2017), prioritizing the development of entrepreneurship in rural areas using the PROM technique, a case study: the suburbs of the central part of Khodabande County, Zanjan Province. *Human Geography Research*, 75, 58-68. [in Persian].
- Fayolle, A., & Gailly, B. (2008). From craft to science: Teaching models and learning processes in entrepreneurship education. *Journal of European Industrial Training*, 32(7), 569-593.
- Franke, N., & Lüthje, C. (2004). Entrepreneurial intentions of business students—A benchmarking study. *International Journal of Innovation and Technology Management*, 1(03), 269-288.
- Heaton, J. (2005). Developing Entrepreneurs: An Examination of Systematic Approaches to Entrepreneurial Development for Rural Areas. *Illinois Institute for Rural Affairs, Rural Research Report, Macomb.*
- Heydari Kamar, H., & Mohebi, Z. (2011). Investigating factors affecting the development of entrepreneurship in rural areas. *National Conference on Entrepreneurship and Management of Knowledge-Based Businesses, Mazandaran University, pp. 1-19.* [in Persian].
- Imani, A. M., Salarzahi, H., & Seidi, F. (2015). Identifying and prioritizing effective factors on the institutionalization of executive dimensions of organizational entrepreneurship (study of Kerman Motor Khodrosazi Company, Bam city). *Public Management Research Quarterly*, 9 (31), 123-144. [in Persian].
- Ismail, M., Khalid, S. A., Othman, M., Jusoff, H. K., Rahman, N. A., Kassim, K. M., & Zain, R. S. (2009). Entrepreneurial intention among Malaysian undergraduates. *International Journal of Business and Management*, 4(10), 54.
- Jack, S. L., & Anderson, A. R. (1999). Entrepreneurship education within the enterprise culture: producing reflective practitioners. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 5(3), 110-125.
- Karimi, S., Beamans, H., Chizari, M., & Mulder, M. (2011). Investigating the effect of environmental and cultural factors on the entrepreneurial intention of agricultural students. *Entrepreneurship Development*, 5(3), 124-105. [in Persian].
- Matiei Langroudi, S. H., Qadiri, M., Dadurkhani, F., Yadollahi Farsi, J., & Turkashund, Z. (2011). Explaining the effective factors on the empowerment of villagers in the development of entrepreneurship (case study: Zand and Samen sections of Malair city). *Journal of Human Geography Research*, 80, 119-138. [in Persian].
- Medicine, M., Fatahi, M., Ahmadi, M., & Musapour, M. A. (2016), ranking of factors affecting the development of entrepreneurship in the special economic zone of Amirabad port. *Journal of the Maritime Industry*, 3(2), 14-23. [in Persian].
- Mohammadi Yeganeh, B. (2012). Development of entrepreneurship and its role in the cost of individual and group agricultural credits. Zanjan province. *Journal of Spatial Economics and Rural Development*, 2(6), 43-57. [in Persian].
- Najafi Kani, A. A., Hossam, M., & Ashur, H. (2014). Assessing the state of entrepreneurship development in rural areas, case: Southern Estrabad village in Gorgan city. *Journal of Spatial Economics and Rural Development*, 4(1), 56-37. [in Persian].
- Oser, F., & Volery, T. (2012). "Sense of Failure" and "sense of Success" Among Entrepreneurs: the Identification and Promotion of Neglected Twin Entrepreneurial Competencies. SKBF.
- Qavami, H., & Lotfalipour, M. R. (2007), Investigating the factors affecting the choice of entrepreneurship compared to the paid employment of graduates: a case study of Ferdowsi University of Mashhad. *Journal of Knowledge and Development*, 15(24), 163-182. [in Persian].
- Razgundi, N., & Durrani, N. (2009). Identifying individual and environmental factors affecting the success of top entrepreneurs in Tehran province in order to provide an educational model. *Entrepreneurship Development*, 2(6), 55-39. [in Persian].

- Ruknuddin Eftekhari, A. R., Portahari, M., Farajzadeh, M., & Heydari Sarban, V. (2008). the role of empowerment in agricultural development (case study: Ardabil province). *Human Geography Research*, 69, 103-87. [in Persian].
- Shahbazi Manshadi, M., & Salarzahi, H. (2015). Identifying and prioritizing strategic factors affecting small and medium businesses using a hierarchical analysis approach (a study in the tile and ceramic industry). *Journal of Entrepreneurship Development*, 9(1), 119-139. [in Persian].
- Shane, S., & Venkataraman, S. (2000). The promise of entrepreneurship as a field of research. *Academy of management review*, 25(1), 217-226.
- Turker, D., & Sonmez Selçuk, S. (2009). Which factors affect entrepreneurial intention of university students?. *Journal of European industrial training*, 33(2), 142-159.
- Tusi, R., Jamshidi, A., & Tagdisi, A. (2013). Rural entrepreneurship and determination of factors affecting it (case study: villages of Minodasht city). *Journal of Rural Planning and Research*, 3 (8), 1-12. [in Persian].
- Yadollahi Farsi, J., & Razavi, S. H. (2011). The role of social capital and human capital in the entrepreneurship of young people in the villages of Karbal district. *Human Geography Research*, 79, 103-115. [in Persian].